

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/211857,Anna-Plonska-Osiedle-Polskie-w-Valivade.html>
26.02.2026, 20:22

Anna Płońska: Osiedle Polskie w Valivade

W 1942 r. rozpoczęła się akcja ewakuacyjna Armii Andersa i ludności cywilnej z ZSRS. Dla wielu z nich był to początek długiej drogi. Na terenie Indii schronienie znalazło ponad 5 tysięcy uchodźców. Największym ośrodkiem uchodźczym na Półwyspie Indyjskim było Osiedle Polskie w Valivade, które funkcjonowało w latach 1943-1948.

[Emigracja Indie](#)

27.04.2026

Poranna gimnastyka uczniów z Osiedla Polskiego w Valivade, 1943-1948. Zdjęcie pochodzi z kolekcji przekazanej do zasobu Archiwum IPN przez p. Wiesława Stypułę

„Czerwone dachy bambusowych bloków
Grzybem wyrosły na wyżynie Decan
Małe wzniesienie pod upalnym niebem
Tam serce moje, tam ma myśl ucieka”.

Przywołany fragment wiersza zatytułowanego „Valivade” – autorstwa Sylwii Korczyńskiej – stanowi integralną część zespołu Koła Polaków z Indii 1942-1948, stowarzyszenia zrzeszającego byłych uchodźców polskich w Indiach, które w 2019 r. przekazało swoje zbiory, w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci, do zasobu Archiwum IPN.

8 stycznia 1944 r. miało odbyć się uroczyste otwarcie największego polskiego ośrodka uchodźczego na terenie Półwyspu Indyjskiego – Osiedla Polskiego w Valivade.

Z „niełudzkiej ziemi”

Wybuch II wojny światowej i agresja militarna ZSRS na Polskę spowodowały tragedię ludności

polskiej. Jednym z największych aktów terroru na ziemiach polskich okupowanych przez Związek Sowiecki były masowe deportacje w głąb „niehumanitarnej ziemi” przeprowadzone w latach 1940-1941.

W wyniku układu Sikorski-Majski z 30 lipca 1941 r. ogłoszona została tzw. „amnestia” i powstały Polskie Siły Zbrojne w ZSRR. Do miejsc koncentracji, w których formowało się wojsko polskie, zaczęli przybywać również cywile. W 1942 r. rozpoczęła się akcja ewakuacyjna Armii Andersa i ludności cywilnej do Iranu. W wyniku wspomnianego przedsięwzięcia schronienie na perskiej ziemi znalazło ponad 40 tysięcy cywilów.

Iran był jedynie przystankiem dla części ewakuowanych Polaków. Los zaprowadził ich w odległe miejsca, m.in. do Meksyku, Nowej Zelandii, Libanu, Afryki czy Indii. Na terenie ostatniego z wymienionych państw schronienie znalazło ponad 5 tysięcy uchodźców.

Osiedle Polskie w Valivade

Największym ośrodkiem uchodźczym na Półwyspie Indyjskim było Osiedle Polskie w Valivade, które funkcjonowało w latach 1943-1948. Obóz podzielony był na 5 dzielnic. W każdej z nich znajdowało się po dwadzieścia osiem bloków mieszkalnych, zbudowanych z kamienia oraz z mat bambusowych, a krytych dachówką.

W większości przypadków bloki mieściły po dziesięć mieszkań, każde z nich składało się z dwóch izb i kuchni. Zadbano również o osoby samotne, dla których przygotowany był blok wyłącznie z pojedynczymi pokojami i wspólną kuchnią. Wyposażenie pojedynczego gospodarstwa rodzinnego było skromne, lecz zaspakajało podstawowe potrzeby uchodźców polskich. W dwóch pokojach stały: łóżka, stoły, krzesła, toaleta z lustrem, a w kuchni piecyk do gotowania.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Emigracja, Indie

Artykuł